AYLIK KÜLTÜR SANAT ZAMAZİNGOSU 02.02.2015 / sayı:4

Pilus Fanzin

Başlarken...

Pilus fanzin insanın tüm yönlerinin sergilemesine yardımcı olan sanat ve sanat olmayan tüm fonksiyonları bünyesinde toplamaya çalışan yazan karalayan resmeden ifade eden organize olan kendisini bakteri zanneden bir oluşumun yazılı gürültüsüdür. Eğlenmeyi okumayı piknik yapmayı gezmeyi yazmayı boyamayı isyan etmeyi sevenlerin çılgınlık yapmaktan usanmayanların aşık olmaktan yorulmayanların çocukca davranmaktan çekinmeyenlerin duvara yazı yazmaktan korkmayanların seslerini yükselttiği bir korodur. Koltuk sevdalılarını sevmeyen, dediğim dedik diyenlerden hoşlanmayan, yaşamın formülünü reçetesini iddaa edenlere kanmayan, hayal kurmaktan usanmayanların, kendisini bir yere ait hissetmeyenlerin, doğanın gizemine inanmaktan vazgeçmeyenlerin, özgürlüğün peşinden gidenlere öfkelenmeyenlerin, sağa ya da sola sevdalanmayanların, sevişmekten korkmayanların, eskiye küsmeyen, yeniye kapalı olmayan, etiketsiz olmayı tercih edenlerin hevesidir.

Birinin duvar boyarken diğerinin metal bilyesinin tıkırtısıyla dans ettiği,bisikletle ekolojiye pedal çevirenlerin,yağmurdan kaçmayıp doluya kafa tutanların,yemeğini, suyunu yaşamını,doğa ve hayvanla paylaşanların,özgürlük yanlılarının,kölelik karşıtlarının,göle pil atmayanların,kilodunu arka ipe asanların,demli çay içmeden aymayanların,'arabeskte bizimdir sevelim' diyenlerin,piknik yapmanın nefis olduğunu keşfedenlerin,süper mario ve pacman deyince burnu sızlayanların,ekmeğin köşesini sevenlerin,kula kulluk edene yazıklar olsun diyenlerin, kendisini öteki zannedenlerin, çala kalem yazanların,başkaları cehennemdir diyenlerin arıları mucize karıncaları doğa harikası bulanların,okuyanların,yazanların,boyayanların,söyley enlerin,çizenlerin, şekillendirenlerin yarı resmi gayri ciddi fanzini PİLUS sizlerle!

Evim Sahne Merve Oduk

Devlet tiyatrosunun niteliksiz oyunlarından, şehir tiyatrosunun sürpriz ata oynamasından bunalan seyirci için çoktan seçmeli bir özgürlük 'alternatif sahneler'. Performans gösterilerinden farklı perspektifteki yorumlara kadar uzanan geniş yelpazeye sahip sahneler inanılmaz rağbet görüyor. Kimisi bir evin terasını, kimisi boş bir depoyu sahne haline getirmiş ve içinde sanat üretiyor. Küçük bir araştırma yaptığımızda seyirci görüşüne sunulan oyunların içinde negatif yorum yapılan oyun oldukça az, beğeni algısının değişkenlik gösterdiği bir sanat algısı olduğunu var sayarsak yapılan işlerin ne denli kaliteli olduğu sonucuna varabiliyoruz. Bu işin bir diğer güzel yanıda buranın size ait bir yer olmasına gerek yok! Tüm tiyatro toplulukları bu sahnelerle bağlantıya geçip uygunluk durumunda günlük/haftalık/aylık anlaşma periyodlarıyla kiralayıp seyirci karşısına çıkabiliyorlar. Portatif sandalyelerle dizayn edilmiş sahne düzeni oyun alanı ve de seyirci alanı ayrımında istenilene göre değişiklik yapmayı kolaylaştırıyor.

Mekânların var oluş biçimi ve var olma mücadelesi, sahnelerin dönüşebilir olması, farklı disiplinlerden gruplarla paylaşmaları ve mekânlarda sahnelenen çağdaş oyunlar ve performanslar, gerçekleştirilen sorumluluk projeleri ve uluslararası projeler mekânları "alternatif" yapıyor.

•"Alternatif Sahneler" Beyoğlu'nda var olan kültürel sürece yeni bir ivme kazandırdı.

•Sezon boyunca sahneler her ay ortalama 75 etkinliğe ev sahipliği yaptı.

•Mekânlar yer alan çoğu yeni bağımsız gruplar çeviri oyunları yanı sıra kendi metinlerini yazdılar, sahnelediler ve tiyatroya yeni metinler kazandırdılar.

•Özellikle geçen sezon çok sayıda üretilen çağdaş oyun ve performans eleştirmenlerin ve seyircinin beğenisini kazandı. Bazı etkinliklerin biletleri çok öncesinden tükendi.

•"Alternatif Sahneler" 2010-2011 sezonunda XI. Direkleraras Seyirci Özel Ödülü'ne layık görüldü.

Asmalı Sahne-

Yemenici Abdüllatif Sokak Hoş Apt. Kat 1, İstanbul 0 212 293 18 35 / 0 532 684 32 03

D22-

Şair Ziya Paşa Yokuşu no:13/A Galata Kuledibi Beyoğlu 0 212 293 19 92 / 0 535 235 32 03

Emek Sahnesi-

Uzunçayır cd. Salı pazarı karşısı no:29, Kadiköy , Istanbul, Turkey 0 216 545 73 76

Kara Kutu-

Asmalı Mescit Mh Ensiz Sk No: 4/2, İstanbul 0 541 410 29 10

Kumbaracı50-

Kumbaracı Yokuşu no:50 Tünel-Beyoğlu, İstanbul 0 212 243 50 51

Mekân Artı-

Üftade Sokak 31, Harbiye, Istanbul, Turkey 0 212 224 57 56

Sahne Hâl-

Eski Osmanlı Sokak, İstanbul 0 538 458 73 01 / 0 212 274 74 78

Sekizincikat-

İstiklal Caddesi Aznavur Pasajı Kat: 8 Beyoğlu İstanbul 0 545 462 45 28

Şermola Performans-

İmam Adnan Nane sokak no: 5 Kat 2 Beyoğlu İstanbul 0 507 818 21 51

(adını burada yazamadığımız birçok tiyatro grubu ve mekânı bulunmakta)

SerTiyatro

SerTİmpro

2014 yılında Bursa'da kurulan **Ser Tiyatro** yoluna İstanbul'da devam ediyor.

SerTiyatroİmpro, 23 Ocak'tan İtibaren **Tunnel Sahne**'de Başlıyor..

Nerde: Asmalı mescit Mah. General Yazgan Sok. No:6 İST/ Beyoğlu

Takipte Kalın – Facebook: Ser Tiyatro / Twitter: Ser Tiyatro

6 Şubat 2015 Saat: 20:00 – **SerTİmpro** - Tunnel Sahne

12 Şubat 2015 Saat: 20:00 – SerTiyatro - Öylesine Bi Adam - Tunnel Sahne

20 Şubat 2015 Saat: 20:00 – SerTİmpro - Tunnel Sahne

21 Şubat 2015 Saat: 21:30 – SerTİmpro - JustPub (Bursa)

Günümüz dünyasında günlük uğraşlarla vaktimizi harcamakta, yakınlarımız ve sevdiklerimiz için daha iyi bir gelecek amacıyla çalışmaktayız. Ancak modern yaşamın bizlere unutturduğu yeteneklerimiz, geçmişi insanlık tarihine uzanan oyun oynama isteği, çocukluğumuz ve hayallerimiz için bizimle bir oyun oynamak ister misiniz?

https://www.facebook.com/sertiyatro

KaraKutu- İTİRAF

İlkay Ceyhan'ın yazıp yönettiği "İtiraf" adlı tiyatro oyunu Tiyatro Karakutu'da sahneleniyor...

Geceleyin bir deniz kıyısında, birbirini hiç tanımayan bir kadınla bir erkek karşılaşırlar. Uzun, yorucu bir hayat yolculuğundan sonra kadın sığınacak, adam saklanacak bir yer aramaktadır. Kısacık bir an bir umut ışığı belirir, bir yakınlaşma... Kadın unutmaya çalıştığı gerçek adını bile söyler adama. Sonra karanlığın içinde bekleyen geçmişin hayaletleri yeniden dikilir karşılarına. Uyumsuz bir rastlaşmanın hikâyesi olan İtiraf beklenmedik bir sonla biterken, seyircisini dünyanın hallerine izlemeye, umutsuzluğun içinden umuda çağırıyor.

Yazan / Yöneten: İlkay Ceyhan

Oyuncular: Deniz Yılmaz, Anıl Eroğul

Dramaturji: Çağla Özkurt

Teknik: Feryal Doruk

SANAT VE SANAT CAMİASI

Türkiye ve K.K.T.C. dâhil olmak üzere sayısını internet üzerinden netleştirmekte zorlandığımız birçok üniversitenin bünyesinde, güzel sanatlar fakültesi ya da devlet konservatuarı bulunmakta. Bu fakültelere ya da konservatuarlara girip yazar, oyuncu, ressam, müzisyen kısacası sanatçı olmak isteyen herkes tercihleri ve imkânları dâhilinde önce, güzel sanatlara hazırlık kurslarında eğitim görmekte veya kendini bilmez tüccarların elinde harcanmakta ya da eğitim almadan sınavlara girmekte. Hazırlık sürecini tamamladıktan sonra üniversiteye giriş sınavından barajı geçip, üniversitelerin özel yetenek sınavlarına girip, kazandıktan sonra alınan dört yıllık eğitimin sonucunda akademik anlamda mezun olunuyor. Mezun olduktan sonra karşısına çıkan seçenekler; akademik kariyer, devlet ve belediye gibi kamu kurumlarında, özel bir bünyede bireysel olarak ya da kendi arkadaş grubuyla çalışmak oluyor. Bugün Türkiye' de yüzlerce müzik ya da tiyatro grubu başta İstanbul olmak üzere devlet ya da sponsor desteği bulamadan ya da istemeden kendi imkanlarıyla ayakta kalmak için çabalamakta. Kamu kurumları ya da markalar sanatçılara fırsat vermek bir yana sokaklarda dahi sanatını üretmesine izin vermemekte. Kamusal ve özel alanda sanata saygısı olmayan çıkar odaklı kişiler yüksek mevkilerde çalışmakta ve kimseye olanak sağlamamakta. Radyo, tv, sinema, dizi, tiyatro, sergi, reklam, konser, ses, ışık vb. birçok alanda insanlar stajyer/asistan adı altında yirmi dört saati bulan olumsuz koşullarda çalışmakta emeğinin karşılığını sigortasız bir şekilde aylar sonra almak zorunda bırakılmakta ve bazen de alamamakta. Kamusal alanda kültür bakanlığıyla ya da belediye kurumlarıyla iş yapmak kırk dereden su getirmekle aynı anlama geliyor. Kamuda ya da özelde tanıdığı olanın işi ise her zaman olduğu gibi en önce halledilmekte. Bir de kimsenin kimseyi çekemediği söyleminin daha yoğun yaşandığı belki de iliklere kadar hissedildiği sanat camiasının içinden çıkılmaz sorunları ve kıskançlıkları her daim var olmakta. Sanatını kısıtlı imkânlarla icra edenler kazandıkları rakamlarla karın doyurma derdinden ne bir tiyatroya ne bir konsere ne de bir başka bir etkinliğe gidebilmekte.

Kamusal alanda ve başka birçok projede çıkan oyunlarda oyuncular ve tüm çalışanlar çıkardıkları oyunlara inanmamaktalar. Bu alanları tiyatro yapmak için değil para kazanmak amaçlı kullanmaktalar. İlkokulda resim derslerinde pastel ve sulu boyadan, müzik derslerinde ise flütten öteye geçemeyen, içimize

sindirilmeyen sanat; devlet bürokrasisi el değiştirdiğinde ya da ekonomik krizler yaşandığında en ağır darbeyi de hisseden alan olmakta. Asgari ücreti göz önünde bulundurduğumuzda lüks olan sanat, devlet ve halk tarafından işe yaramaz insan tipi olarak algılanan sanatçıların işi bu topraklarda daima zor olmuş ve olmaya devam etmekte. Herkesin gayet iyi kavradığı bu tabloda sanat ve sanatçıların hali bir dizi sorunlarla var olmakta gemisini kurtaran kaptanın bir süre sonra pilot da olabildiği bir alanın tanımıdır sanat ve camiası. Merak edenlere duyurulur. Bilmiyor muyduk tüm bu olanları, sanat ve sanatçının halini, geç mi fark ettik dünyada ve bu topraklarda sanat ve sanatçının durumunun sorusunun cevabı ise kocaman bir Hayırdır.

Savaş Düzdaş

LACAN VE ANTIGONE

Konumuzun bu başlığını iki biçimde okuyarak başlayalım. İlki Lacan ve Antigone (Lacan et Antigone) ikincisi Lacan'daAntigone (AntigonechezLacan) şeklindedir. Daha önce psikanaliz üzerine yazdığım bir yazıda değindiğim iki başlıktı bunlar. Bu yazının da temel eksenini oluşturacaklar. Bu oyunu ele alırken de kafa karışıklığını önlemek adına küçük bir okuma pusulası koymanın faydalı olacağını düşünüyorum. Antigone oyunu, birazdan da işleyeceğimiz gibi birçok yazar tarafından kaleme alınmış ve farklı varyasyonlarıyla kendini yinelemiş bir oyundur. Jean Anouilh, Sophocles, Kemal Demirel, Garnier gibi birçok yazar, bu mitten hareketle çeşitli dramatik eserler ortaya koymuştur. Aynı şekilde birçok filozof ve psikanalistler de bu oyun üzerine çalışmalar yapmıştır. Biz yazımızda ünlü psikanalist JacquesLacan'ın yorumlarına ve çalışmalarına ışık tutmaya çalışacağız. Oyuna dair kişisel tavır ve yorumlar da tamamen mit ve Sophocles'in metni düşünülerek kaleme alınacaktır. Fransızca kaynaklar üzerinden çalışıldığından kimi isimler Türkçeye çevrilmiş halinden farklı olarak da yer alabilir.

Thebai Üçlemesi olarak da bilinen (Kral Oidipus, OidipusKolonos'ta, Antigone) üçlemenin son oyunu ve kronolojik olarak en önce kaleme alınanı Antigone'nin kısaca hikâyesini ele alarak başlayalım: Iokaste'nin kocası Laios, oğlunun kendisini öldüreceğini söyleyen Apollon kehanetinin gerçekleşmesinden korktuğu için, çocuğu doğduğunda onun ayağını delip bir uşağına verir. Onu Kithairon tepesine götürüp öldüreceği yerde hizmetçi, bir türlü çocuğu olmayan Korinthos krali Polybios'a teslim eder. Erişkin olan Oidipus, kehanetten kaçma düşüncesiyle, Thebai'ye gider. Yolda kim olduğunu bilmediği Laios ile karşılaşır ve bir tartışma sırasında onu öldürür. Sfenksin bulmacasını çözer ve Iokaste ile evlenir. (-ki onun annesi olduğunu bilmemektedir) Antigone, Ismene, Eteokles, Polyneikes adlarında dört çocukları olur. Şehre veba salgını gelince gerçeğin peşine düşer ve kör önbilici Teiresias'ın bildiği hakikati arar. Tüm gerçeği öğrendiğinde Iokaste kendini öldürür ve Oidipus gözlerini kör eder. Sürgünde yaşamaya karar verir. Antigone de O'na refakat edecektir. Eteokles ve Polyneikes arasında başlayan tahta kim geçecek kavgasında kardeşler ölür ve kral dayıları Kreon olur. Kreon kent ve misafirlik yasalarını hiçe sayarak, kendine zamanında isyan eden Polyneikes'in gömülmesine de izin vermez. Antigone, buna karşı gelince, onu da korkunç bir ölüme terk eder. Ama o tutsaklıkta, Antigone'yeaşık olan oğlu Haimon da vardır. Antigone de Iokaste gibi kendini asınca, Haimon da kendini hançerler.

Kreon da lanetlenmiştir artık. Kentin yasaları, tanrılarınkine uymalıdır çünkü. Tüm bu özellikleriyle Kreon da kızı Antigone de ölçüsüz birer trajik karhamdır.

Psikanalizi modern burjuvazinin kaderine bağlayan Freud, tragedyanın Antik Yunandaki anlamını saptırarak, Oidipus'u, babasını öldürmek isteyecek derecede annesini bilinçdışında arzulayan suçlu bir kahramana dönüştürmüştür. Sonrasında da Freud, bunu William Shakespeare'in Hamlet'ine bağlamıştır.

Kimi Fransız düşünürleri Sartre, Derrida, Foucault, Lyotard, Beauvoir, Deleuze gibi Lacan da, dediğimiz üzere Auschwitz olayını psikanalizi yenilemek için temel bir öge olarak saymıştır ve batılı aile yapısı üzerine düşünme çabasının devamı olan bu perspektif içerisinde, 1954-1960 yılları arasında Sophocles'in iki tragedyasının ustaca bir yorumuna soyunmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın etkisi de pek tabii Freudcu psikanaliz anlayışında etkili olmuş ve insanın insanı öldürmesi olayına, böylesi bir yok etmeye değinmeye başlamıştır. Lacan ise erkek çocuklarının babalarına isyanını içeren Oidipus teranelerini bırakmıştır. Oidipus kompleksi diye anılan durum tragedyanın aslında yoktur, bu sadece Sophocles'in anlattığı bir hikayedir diyecektir daha sonradan. Lacan, kadının bir "ek" olduğu düşüncesi üzerinden giderek bir kadını, Antigone'yi seçecektir. Ölümü bir mutlakıyet gören ve böylece katili Kreon'u kurbanından daha insan gösteren Antigone'dir bu. Lacan daha sonralarda incelendiğinde de genel olarak üzerinde durulan W. Shakespeare gibi psikanalizin sıklıkla eğildiği yazarları da değil, Racine'i inceleyecektir. Pek tabii Freudcu bir yapıdan pek kopmamak adına Shakespeare üzerine yaptığı nesnel çalışmalarda çok sayıda mevcuttur.

Lacan'daAntigone, iki ölüm arasında bir kıskaca indirgenmiştir. Kendisini öteki bir ölüme götüren bir ölümün yükünü taşır sırtında. Öteki bir ölüm dediğimiz Kreon'un vahşeti, yükünü taşıdığı ölüm ise iki anlamda da okunabilecek olan kardeşi Polyneikes'in ölümü ve cesedidir. Bu yönüyle bakıldığında Hölderlin'denHegel'e ya da Heidegger'e uzanan bir yorum geleneğinin görmek isteyeceği gibi otoriteye karşı çıkan bir isyancı değildir. Lacan, bunun için şöyle der: "Antigone'de insanı büyüleyen yan, kendisine yöneltilen soykırım dürtüsünün özünü kabul etmesidir, çünkü ailede erkek kardeşinin yerinin çocuk ya da kocanınkinden daha doldurulamaz olduğunu söyleyerek, geleceği geçmişe kurban eder." Evet, Antigone, önündeki geleceği Ismene gibi düşünmemiş, geçmişe, Polyneikes'in ölümü ve gördüğü acı muameleye üzülerek kurban etmiştir. Antigone, bu yönüyle korku ve acının

ötesinde bir yerdedir; hırçın ve yenilmezdir, işte onun insan-dışılığı da budur. Lacan'a göre Kreon ise; acınacak bir anti-kahramandır.

Hamlet ve Antigone'yi de tüm bu düzlemler üzerinde karşılaştıran Lacan, Hamlet için de iki ölüm arasındadır demiştir. Hamlet, suçlu bir oğul değil, imkânsızın tragedyasının oyuncusudur: Ölü bir babanın –ki oyunda Hayalet olarak karşımıza çıkar- ve kendisine kadınlardan nefret etmesini sağlamış Gertrude'un tutsağıdır. O'nun için Cladius'u öldürmek ilk ölümdür. Cladius'u cehenneme göndermekse ikincisi. Ancak en büyük zaafı için eylemsizlik dediğimiz Hamlet, bu tasarısını da eyleme geçirememektedir. Çünkü faydasız bir intikam için aşırı bir arzu duymaktadır.

Antigone'ye dönersek, o bir soykırımın tragedyasıdır der Lacan. Direnişiyle kahramanlaşan ama tavizsizliği ile de kendi sonunu hazırlayan bir kadının ölümü büyük bir suçu simgelemektedir. Hegelyen bir özgürlük algısıyla değerlendirdiğimizde kahramanlaşan Antik Yunan karakterleriyle sıklıkla karşılaşırız. Negatif özgürlük momentiyle hareket eden Prometheus karakterli başkaldıranlar, karşı oldukları sistem karşısında fiilen yenilmişlerse de bu onların kahramanca ölmelerini engelleyememiştir. İşte tüm bu bağlamdan Lacan'ın çıkardığı sonuç şudur: Modern psikanaliz etiği ancak ve ancak Antigone'nin insanlık-dışılığından gelen bir ilke üzerine kurulmalıydı. O da "arzusundan vazgeçemekti." Lacan, psikanalizin etiği için özünde hayatın trajik bir deneyimidir açıklamasını da bunun üzerine yapmıştır.

Lacan psikanalizi yenilemek için Oidipus yerine Antigone'yi koymuştur. Babasının kardeşi ve annesinin torunu olan Antigone büyük bir yasa ihlalinin de mirasçısıdır. Bu açılardan değerlendiren Roudinesco da, biyolojik olanla sosyal olan, cinsiyetle toplumsal cinsiyet, anatomik düzenle ruhsal düzen arasındaki ayrışmaların doğurduğu yeni akrabalık biçimlerine karşı çıkan ahlak düzeninin savunucularına, aileyi temel alan psikolojiye en iyi modern perhizdir der.

Genel bir bakışla yazıyı toparlarsak Lacan'daAntigone, modern bir psikanaliz yorumunun mihenk taşı, aile, kent, ahlak yasalarının kökten bir sorgusu ve aileyi kavramaya dönük yeni anlayışlara yön veren bütün etmenlerin (eşcinsel anne-babalıktan taşıyıcı anneliğe vs.) bir yasaya bağlanması gerekliliğinin psikanalitik savunusu ya da kanıtıdır diyebiliriz. Sanırım başka sefere Lacan'ınAntigone üzerine yaptığı yorumları, çeşitli oyunlar üzerine söyledikleriyle karşılaştıran bir metin de kaleme almak bu yazının bütünlüğünü tamamlayıcı olacaktır. Son olarak, Lacancı bir yorumla metni irdelememde bana

ışık tutan ve daha sonralarda yazdıklarımın sağlamasını yapmamda başvurduğum birkaç kaynağı paylaşarak yazıyı sonlandırmakta fayda görüyorum: JudithButler-Antigone: la parentéentrevie en mort, George Steiner-LesAntigones, JacquesLacan-Ecrits, Nami Başer-Lacan

Kerem KITAY

kitay.keremkitay@gmail.com

Pilus Fanzin

İLETİŞİM:

Pilus'a yazmak için:

pilusart@gmail.com

Bir de buralardayız!

Facebook: www.facebook.com/pilusfanzin

Twitter: www.twitter.com/pilusfanzin